

Projekt „Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky“ je financovaný Európskou úniou z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín

na roky 2007 – 2013 „Solidarita pri riadení migračných tokov“.

LOKÁLNA STRATÉGIA MESTA PRIEVIDZA INTEGRÁCIE ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN

„Prievidza pre všetkých“

Máj 2015

PREAMBULA:

Žijeme v čoraz rozmanitejšom svete. Stávame sa súčasťou širších spoločenských a kultúrnych vzťahov, ktoré presahujú hranice nášho mesta, regiónu, krajiny, či kontinentu.

Fenomén migrácie je súčasťou každodenného života. Ľudia opúšťajú miesta kde sa narodili, menia lokality a krajiny svojho pobytu. Dôvody a motivácie opustiť to, čo dôverne poznajú, sú rôzne. Spoločným menovateľom migrácie je často sen o lepšom živote a dôstojnejšej existencii, príležitosť pre vlastnú sebarealizáciu, alebo obyčajný pocit bezpečia a život bez strachu.

Narastajúci počet zahraničných migrantov prináša pre mestá a obce nové a často neľahké výzvy, ale aj pozitívne impulzy a ľudský potenciál, ktoré prispievajú k rozvoju miest a regiónov.

Uvedomujeme si, že pre sociálnu súdržnosť nášho mesta a šťastný život ktoréhokoľvek obyvateľa či obyvateľky je dôležité, aby každý, kto sa rozhodol pre život v našom meste, sa stal jeho aktívnou súčasťou. Preto si želáme, aby do života mesta boli zapojení aj migranti - štátni príslušníci tretích krajín.

Vychádzajúc z princípov rovnosti, spravodlivosti a rešpektovania ľudskej dôstojnosti každého obyvateľa a obyvateľky, prijímame túto lokálnu stratégiu integrácie, ktorou chceme vytvárať predpoklady pre čo najširšie zapojenie migrantov do života v našom meste.

OBSAH:

1. Úvod
2. Popis mesta
3. Integrácia cudzincov
4. Demografická situácia v meste Prievidza
5. Štatistické údaje o štátnych príslušníkoch tretích krajín
6. Cudzinci v meste
7. Opatrenia – čo môže robiť samospráva pre lepšiu integráciu príslušníkov z tretích krajín
8. Záver

Príloha č. 1 - Definícia pojmov

Príloha č. 2 – Legislatíva upravujúca postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín

Príloha č. 3 - Zdroje čerpania informácií

1. ÚVOD

Mesto Prievidza bolo zaradené do projektu, ktorý nesie názov BUK : Budovanie kapacít na úrovni miestnej samosprávy v oblasti integračnej politiky. Projekt zastrešuje ZMOS v siedmych pilotných slovenských mestách: Michalovce, Snina, Svidník, Banská Bystrica, Dolný Kubín, Prievidza a Senec. Projekt je financovaný z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na roky 2007 – 2013: Solidarita pri riadení migračných politík. V porovnaní s ostatnými krajinami Európskej únie (ďalej len EÚ), Slovensko možno zaradiť ako krajinu, kde podiel štátnych príslušníkov z tretích krajín je najnižší.

Podľa platnej legislatívy SR je štátnym príslušníkom tretej krajiny „každý, kto nie je občanom SR, ani občanom EÚ, štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.“ Treťou krajinou sa teda myslí každá krajina, ktorá je mimo priestoru EÚ a Európskeho hospodárskeho priestoru (ďalej len EHP).

Členské štáty Európskej únie (rok vzniku členstva): Belgicko (1958), Bulharsko (2007), Cyprus (2004), Česká republika (2004), Dánsko (1973), Estónsko (2004), Fínsko (1995), Francúzsko (1958), Grécko (1981), Holandsko (1958), Chorvátsko (2013), Írsko (1973), Litva (2004), Lotyšsko (2004), Luxembursko (1958), Maďarsko (2004), Malta (2004), Nemecko (1958), Poľsko (2004), Portugalsko (1986), Rakúsko (1995), Rumunsko (2007), Slovensko (2004), Slovinsko (2004), Spojené kráľovstvo (1973), Španielsko (1986), Švédsko (1995), Taliansko (1958).

Európska zóna voľného obchodu: Island, Nórsko, Lichtenštajnsko.

Základným zámerom predpokladanej stratégie je príprava pre pravidelné mapovanie podmienok integrácie cudzincov v snahe poskytnúť im zároveň možnosti pre zvyšovanie ich informovanosti na báze poradenstva v organizačnej i praktickej rovine. V sekundárnom význame ide o odstraňovanie problémov, ktoré bránia cudzincom integrovať sa a žiť plnohodnotný život s navrhovaním možných riešení. Lokálna stratégia mesta Prievidza „Prievidza pre všetkých“ sa vypracováva za účelom začlenenia cudzincov z tretích krajín, aby mali rovnoprávne postavenie v rámci spoločnosti a tento proces chceme dosiahnuť i budovaním vzájomnej dôvery, reciprocitu a zdieľaným zmyslom pre spolupatričnosť.

Migrácia je proces, kedy človek buď ako jednotlivec, alebo v skupine s inými ľuďmi opúšťa miesto, kde sa narodil a hľadá iné, lepšie miesto pre svoj život.

Príslušníci tretích krajín, ktorí v meste dlhodobo žijú sú plne integrovaní medzi miestnym obyvateľstvom. Priebežne sa im darí získavať štátne občianstvo, najmä v prípadoch, ak tu uzavreli manželstvo. Hovoríme o bezproblémovom spolužití, pretože sa nevyškutujú žiadne konflikty.

Aj naše mesto sa snaží o podporu bezkonfliktného spolužitia všetkých obyvateľov a začlenenie migrantov do života miestnej samosprávy, a preto sme sa zapojili do Projektu Budovania kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky.

V našej lokálnej stratégii „Prievidza pre všetkých“ chceme poukázať predovšetkým na zahraničnú migráciu príslušníkov tretích krajín, možnostiam ich integrácie a úlohe našej samosprávy v tomto procese.

2. POPIS MESTA

Kraj: mesto Prievidza patrí do Trenčianskeho kraja

Poloha: Prievidza je v centre Hornonitrianskej kotliny, obklopená pohoriami Žiar, Vtáčnik, Strážovskými vrchmi s podčasťou Magura a čiastočne Malou Fatrou, 48° 46' zemepisnej šírky, 18° 36' zemepisnej dĺžky, nadmorská výška 260 m

Počet obyvateľov k 12. 3. 2015: 47 804 (z toho počet mužov 23 267, počet žien 24 537)

Počet cudzincov z tretích krajín: 180

Rozloha: 4 306 ha

Katastrálne územie s mestskými časťami: Staré mesto, Píly, Necpaly, Kopanice, Malá a Veľká Lehôtka, Hradec

Partnerské mestá: Ibbenbüren (Spolková republika Nemecko), Šumperk (Česká republika), Luserna san Giovanni (Talianka republika), Valjevo (Srbská republika), Velenje (Slovinská republika), Jastrzebie Zdrój (Poľská republika)

Priemyselné odvetvia: automobilový priemysel, stavebníctvo, strojárka výroba, polygrafia, spracovanie plastov, výroba nábytku, doprava a špedícia, potravinársky priemysel, informačné technológie, obchodné organizácie.

Prirodzené podmienky a výhodná geografická poloha predurčili mesto Prievidza, aby sa stalo hospodárskym, politickým a kultúrnym strediskom Hornej Nitry.

Prvá písomná zmienka o Prievidzi je v listine kráľa Kolomana z roku 1113. Potom však dlhšiu dobu nebolo o Prievidzi bližších správ. Jej rozvoj podmienila výhodná geografická poloha.

Prevládajúcou výrobnou formou v Prievidzi bola už od 16. storočia cechová remeselná výroba. Doplnkovým zamestnaním remeselníkov bolo i poľnohospodárstvo.

Vybudovaním železničných tratí Prievidza – Bielice v roku 1896 a Prievidza – Handlová v roku 1913, vzrástol význam mesta a začína sa s budovaním priemyslu. Z väčších podnikov bola Carpathia založená v roku 1875 a v roku 1917 pribudla tehelňa. Prievidza má tiež dlhú banícku tradíciu, je strediskom okolitého banského priemyslu a jedným z najväčších zamestnávateľov v regióne. Ložiská hnedého uhlia a lignitu patria k najdôležitejším zdrojom nerastných surovín Prievidze a okolia.

Mesto výrazne zmenilo svoj charakter až po skončení druhej svetovej vojny – počas obdobia socializmu bolo budované ako stredisko baníctva a pridružených priemyselných odvetví. V súčasnosti mesto Prievidza z hľadiska územného členenia je sídlom okresu a tiež je jeho prirodzeným a administratívnym centrom. Z hľadiska správneho členenia je Prievidza jedným z deviatich okresov Trenčianskeho kraja.

Mesto Prievidza pri realizovaní svojej politiky vychádza z legislatívnych noriem prijatých na celonárodnej úrovni, ale tiež prostredníctvom prijímania všeobecne záväzných nariadení mesta, čiže zasahuje do fungovania podnikania, obchodu a iných ekonomických činností ľudí.

3. INTEGRÁCIA CUDZINCOV

Cieľom integračnej politiky schválenej vládou SR (rok 2014) je priblížiť občanom SR právne postavenie dlhodobu a legálne žijúcich cudzincov na Slovensku. Integračná politika SR kladie dôraz na zvyšovanie povedomia o situácii a živote cudzincov u nás.

Integračná politika vychádza z princípov rovnosti, spravodlivosti a rešpektovania ľudskej dôstojnosti každého obyvateľa krajiny. Vychádza z dôrazu na regionálnu a lokálnu úroveň, nakoľko samosprávy napomáhajú integrácii cudzincov a vytvárajú sociálnu súdržnosť medzi rôznymi komunitami a majoritnou spoločnosťou.

Integrácia je proces vzájomného uznania a rešpektovania majoritnej spoločnosti a cudzincov. Je chápaná ako proces začleňovania migrantov do inštitúcií a vzťahov hostiteľskej spoločnosti. Považuje sa za obojstranný jav a jej uskutočnenie nie je možné, pokiaľ je nedostatok vôle na strane migranta alebo prijímacej spoločnosti. Integrácia migrantov má viacero úrovní a zložiek. Realizuje sa v ekonomickej, sociálnej, kultúrnej, jazykovej, vzdelanostnej oblasti. Zasahuje aj oblasti, akými sú zdravotníctvo, bývanie, trh práce. Veľmi dôležitou súčasťou integrácie je aj ľudsko-právna zložka. Jej prekážkou je okrem neefektívnej politiky predovšetkým neistota vyplývajúca z nedostatočnej rodinnej podpory a rodinného sociálneho zázemia, súvisiac so životom mimo krajiny pôvodu migrantov. Aj existujúce limity sociálnej pomoci, vylúčenie z viacerých aspektov sociálneho zabezpečenia, obmedzenia v oblasti bývania a poskytovania zdravotnej starostlivosti, majú vplyv na možnosti migrantov začleniť sa do spoločnosti.

Cieľové skupiny integračnej politiky sú cudzinci, ktorí sú migranti a ktorí vstúpili na územie SR, prechodne žijú alebo sa trvale usadili na území SR, a to všetky vekové skupiny migrantov vrátane detí, ktoré sú občanmi SR. Integračná politika kladie osobitný dôraz na cudzincov, ktorým bola priznaná medzinárodná forma ochrany a integračná politika potvrdzuje, že integrácia nekončí získaním štátneho občianstva SR, špecifický záujem by mal byť venovaný aj druhej generácii cudzincov.

4. DEMOGRAFICKÁ SITUÁCIA V MESTE PRIEVIDZA

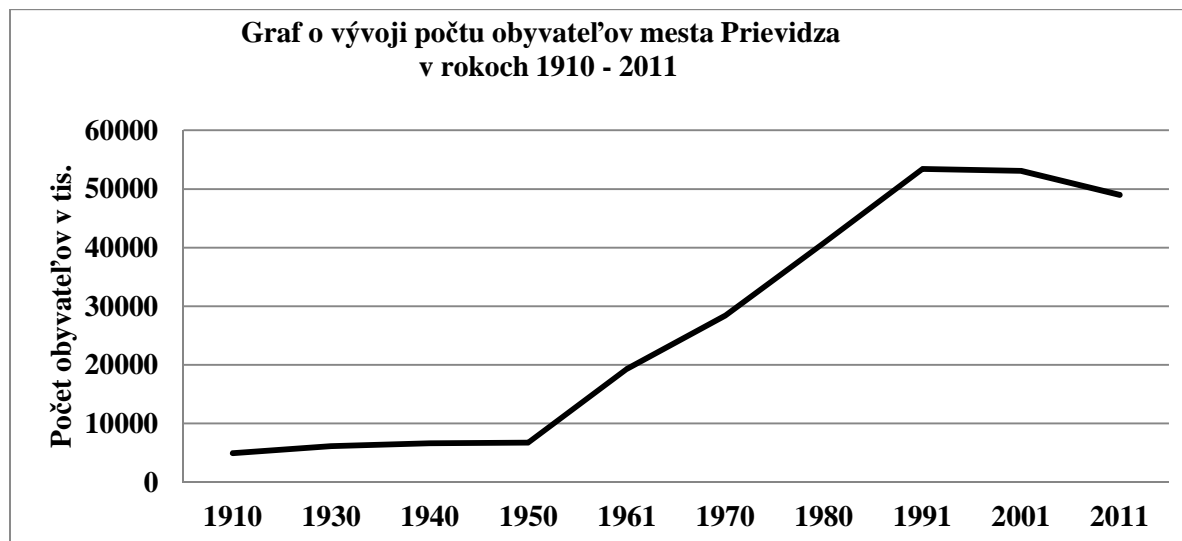
Na vývoj počtu obyvateľov majú vplyv zmeny vyplývajúce z ľudskej reprodukcie a tiež zmeny trvalého i prechodného pobytu, čiže migrácie. Mesto Prievidza už približne dvadsať rokov dosahuje migračný úbytok obyvateľstva, viac ľudí sa teda odsťahuje ako sa prisťahuje. Odliv obyvateľstva je spôsobený hlavne odchodom ľudí z mesta za prácou do zahraničia a sťahovaním sa na vidiek do okolitých obcí. Počet obyvateľov mesta sa tiež znižuje aj nízkou pôrodnosťou. Obyvateľstvo mesta starne a je teda pravdepodobné, že sa v budúcnosti zvýši celkový počet úmrtí vzhľadom k vekovej štruktúre obyvateľstva.

Tabuľka č. 1:

Vývoj počtu obyvateľov mesta podľa sčítania ľudu domov a bytov (roky 1910 – 2011)

k 30. 12. 1910	4 965 obyvateľov
k 01. 12. 1930	6 177 obyvateľov
k 15. 12. 1940	6 624 obyvateľov
k 01. 03. 1950	6 746 obyvateľov
k 01. 03. 1961	19 310 obyvateľov
k 01. 12. 1970	28 425 obyvateľov
k 01. 11. 1980	40 813 obyvateľov
k 03. 03. 1991	53 424 obyvateľov
k 26. 05. 2001	53 097 obyvateľov
k 21. 05. 2011	48 978 obyvateľov

zdroj: štatistický úrad

Úbytok nášho obyvateľstva je spôsobený predovšetkým nedostatočnou ponukou voľných pracovných miest. Naši obyvatelia často okres nazývajú hladovou dolinou. Najväčší nárast obyvateľov bol zaznamenaný v roku 1991. V nasledujúcom období rokov 2001 – 2011, t.j. v období medzi dvoma sčítaniami obyvateľov, poklesol počet obyvateľov o 4 119.

Podľa zistenia z ohlasovne pobytov na Mestskom úrade v Prievidzi – stav obyvateľov mesta Prievidza podľa Informačného systému samosprávy za rok 2013 a rok 2014 je nasledovný:

Tabuľka č. 2

Počet:	Rok 2013	Rok 2014
obyvateľov mesta spolu	49 013	47 909
narodených	374	386
zomrelých	369	394
príťahovaných	612	566
odsťahovaných	1 041	1 103

5. ŠTATISTICKÉ ÚDAJE O ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOCH TRETÍCH KRAJÍN

Na základe verejne dostupných zdrojov celkový počet cudzincov s platným pobytom na území SR k 28.2.2015 bolo 77 416. Z uvedeného počtu je 60 178 trvalých pobytov, prechodných pobytov je 16 925 a 313 tolerovaných pobytov.

Podľa zaslaných údajov z Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia policajného zboru SR (ďalej ÚHCP PPZ) evidujeme v našom meste 180 štátnych príslušníkov z tretích krajín.

Kritériom migračnej politiky v SR je potenciál migrantov, ktorí budú vyhovovať aktuálnym ekonomickým záujmom a budú prínosom pre slovenské hospodárstvo. Štatistické údaje boli získané z ÚHCP PPZ, oddelenia cudzineckej polície PZ Trenčín, z Okresného úradu v Prievidzi – Odbor živnostenského podnikania, z ÚPSVaR v Prievidzi a zo školských zariadení nachádzajúcich sa na území mesta Prievidza. Uvedené údaje výrazne pomohli zorientovať sa v tejto problematike. Okrem počtu cudzincov, typu pobytu a pohlavia nás zaujímali údaje, z ktorej krajiny migranti pochádzajú a ich uplatnenie na trhu práce. Najpočetnejšie zastúpenie v našom meste majú príslušníci Ruskej federácie.

Tabuľka č. 3:**Štátni príslušníci tretích krajín s platným pobytom v meste Prievidza podľa štátnej príslušnosti a pohlavia**

P. č.	Štátna príslušnosť	Pohlavie mužské	Pohlavie ženské
1.	Vietnamská socialistická republika	11	11
2.	Ukrajina	10	8
3.	Ruská federácia	18	22
4.	Spojené štáty americké	3	0
5.	Bieloruská republika	1	1
6.	Čínska ľudová republika	13	17
7.	Macedónska republika	4	4
8.	Chorvátska republika	3	1
9.	Srbská republika	12	8
10.	Turecká republika	6	0
11.	Sudánska republika	1	0
12.	Kórejská republika	7	3
13.	Libanonská republika	1	1
14.	Thajské kráľovstvo	1	1
15.	Kamerunská republika	1	0
16.	Ekvádorská republika	0	1
17.	Nigérijská federatívna republika	1	0
18.	Pakistanská islamská republika	1	0
19.	Egyptská arabská republika	2	0
20.	Alžírsku demokratická ľudová republika	1	0
21.	Iránska islamská republika	1	0
22.	Indická republika	2	0
23.	Kanada	1	0
24.	Jordánske hášimovské kráľovstvo	1	0
SPOLU:		102	78

zdroj: ÚHCP PPZ

Populáciu štátnych príslušníkov tretích krajín s platným pobytom na území mesta Prievidza tvoria prevažne muži, ktorých počet je 102 a 78 žien.

Tabuľka č. 4:**Štátni príslušníci tretích krajín podľa typu pobytu v meste Prievidza k 3.2.2015**

Trvalý pobyt	123
Prechodný pobyt	57

zdroj: ÚHCP PPZ

Vyššie uvedené tabuľky ukazujú štruktúru cudzineckej populácie – štátnych príslušníkov tretích krajín s platným pobytom v meste Prievidza.

Cudzinec môže prevádzkovať živnosť v zásade za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenská fyzická osoba. Zahraničná osoba ohlasuje svoju živnosť

na okresnom úrade živnostenskom oddelení a musí sa povinne zapísať do obchodného registra. Návrh na zápis do obchodného registra sa podáva na príslušnom registrovom súde.

Tabuľkač.5:

Štátni príslušníci tretích krajín podľa krajín pôvodu s platným živnostenským oprávnením a bydliskom, resp. miestom podnikania, či prevádzkou evidovanou na území mesta Prievidza

Štátna príslušnosť	Počet štátnych príslušníkov tretích krajín
Vietnamská socialistická republika	6
Ukrajina	6
Macedónska republika	2
SPOLU:	14

zdroj: Okresný úrad Prievidza (odbor živnostenského podnikania)

Štátni príslušníci tretích krajín žijúci v meste Prievidza sú väčšinou v produktívnom veku, čiže ide o ekonomicky aktívnych ľudí, ktorých deti navštevujú školské zariadenia na území mesta. Ovládanie slovenského jazyka je dôležitou podmienkou zapojenia sa na trh práce a pre celkovú migráciu.

Tabuľka č. 6:

Prehľad detí štátnych príslušníkov tretích krajín navštevujúcich školské zariadenia na území mesta Prievidza

Školské zariadenie	Počet detí	Vek	Krajina pôvodu
Materské školy	4	3 – 6 rokov	Čína, Egypt, Albánsko, Južná Kórea
Základné školy	5	6 – 15 ročné	Lotyšsko, Rusko, Brazília, Čína

zdroj: MsÚ, odbor školstva a starostlivosti o občana

Jednou z dôležitých inštitúcií, ktoré majú určité kompetencie v oblasti integrácie cudzincov je aj Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. V zákone o službách v zamestnanosti sú taxatívne vymedzené podmienky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, možnosti vystavenia povolenia na zamestnanie i povinnosti zamestnávateľa.

Tabuľka č. 7:

Počet cudzincov z tretích krajín s platným pracovným povolením za Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Prievidza

STAV PLATNÉ	Okres Prievidza	UPSVR Prievidza
>= 15 do < 20 rokov	1	1
>= 20 do < 25 rokov	1	1
>= 25 do < 30 rokov	3	3
>= 30 do < 35 rokov	3	3
>= 35 do < 40 rokov	1	1
>= 40 do < 45 rokov	1	1
>= 45 do < 50 rokov	4	4
>= 50 do < 55 rokov	1	1
Vek	15	15
STAV PLATNÉ	Okres Prievidza	UPSVR Prievidza
India	2	2
Kórejská republika	7	7
Rusko	1	1
Thajsko	1	1
Ukrajina	1	1
Vietnam	1	1
Zahraničie (Libanon)	2	2
štát	15	15
STAV PLATNÉ	Okres Prievidza	UPSVR Prievidza
povolenie	14	14
predĺžené povolenie	1	1
Typ povolenia	15	15

zdroj: Oddelenie štatistik a zberu údajov ÚPSVaR

6. CUDZINCI V MESTE

Migrácia v meste Prievidza začala narastať až po roku 2000, avšak migranti v meste nie sú príliš viditeľní. Vzhľadom na jazykovú bariéru sú minimálne viditeľní na kultúrnych aktivitách mesta a tiež je obmedzené nadväzovanie sociálnych vzťahov s obyvateľmi mesta.

Zamestnankyne mesta Prievidza zapojené do projektu BUK realizovali prieskum formou rozhovorov, organizovaním informačného dňa pre cudzincov a navštívili rozličné podnikateľské prevádzky cudzincov napr. vietnamské obchody s textilom a tiež čínske reštaurácie. Cudzinci podľa vlastného vyjadrenia sa snažia splynúť s prostredím, vzájomne sa stretávajú medzi sebou, ale nevytvárajú komunity, žijú individuálne a nepociťujú akútne

problémy. Mesto ale bude vytvárať priestor, aby sa mohli s dôverou na našu inštitúciu obrátiť. Taktiež sme sa migrantov pýtali, či sa zúčastňujú kultúrnych aktivít v meste. Niektorí migranti pravidelne navštevujú rozličné akcie, predstavenia, prednášky, iní však vôbec nie, vzhľadom na jazykovú bariéru alebo nedostatok voľného času.

Mesto Prievidza zrealizovalo dňa 26. 3. 2015 Informačný deň pod názvom „Prievidza pre všetkých“ v spolupráci so Združením miest a obcí Slovenska (ďalej len ZMOS). Cieľom podujatia bolo zvýšenie povedomia o živote štátnych príslušníkov tretích krajín v našom meste. Informačného dňa sa zúčastnili experti zo ZMOS, z Centra pre výskum etnicity a kultúry, z Ligy za ľudské práva, riaditelia ZŠ a MŠ, ale hlavne príslušníci tretích krajín žijúci v našom meste. Uvedená akcia bola vopred medializovaná, informačné letáky boli umiestnené na vývesných plochách a boli distribuované do školských zariadení, ubytovní a pracovných prevádzok cudzincov. Z príslušníkov tretích krajín žijúcich v našom meste sa akcie zúčastnila rodina z Brazílie, zástupcovia Srbov a Rusov. Iné národnosti neprejavili o informačný deň záujem.

Rodina z Brazílie je v Prievidzi od decembra 2014, veľmi sa im tu páči, staršie dieťa navštevuje ZŠ a mladšie dieťa bude od septembra 2015 navštevovať MŠ. Podľa ich vyjadrenia pri vybavovaní potrebných náležitostí na úradoch a v školských zariadeniach nemali problémy.

Mesto Prievidza udržuje partnerský vzťah s mestom Valjevo (Srbská republika) a jeden z respondentov žije v okrese Prievidza už viac ako 25 rokov, podniká a robí zároveň aj tlmočníka pre ostatných krajanov.

Zaujímavé sú postrehy detí migrantov, ktoré sme kontaktovali:

Žiak ZŠ, ktorý prišiel z Ruska napísal:

„ Páči sa mi tu, je tu príroda podobná ako v okolí Moskvy, odkiaľ som prišiel. Po príchode na Slovensko sme boli s bratom vystrašení, keď sme zistili, že rozumieť a hovoriť po slovensky nebude vôbec také jednoduché. Pomaly si zvykáme, podarilo sa mi tu nájsť dobrých nových kamarátov. Spolužiaci sú tiež dobrí, snažia sa nám pomáhať. To isté platí aj o učiteľoch, niektorí sú lepší ako moji v Rusku. Za ruskými priateľmi mi je smutno, v Moskve bolo s nimi veľmi veselo. Na Slovensku nie je až tak veselo, lebo niekedy nerozumiem úplne, je tu istá jazyková bariéra, ale dúfam, že sa bude stále znižovať. Teším sa, že som spoznal Prievidzu“.

Žiačka strednej školy, ktorá prišla z Ukrajiny napísala:

„ Na Slovensku už žijem dosť rokov, ale pri mojej prázdninovej návšteve u starých rodičov na Ukrajine som si uvedomila, aký je rozdiel medzi týmito dvoma krajinami a aj to aký je rodinný život pre Ukrajincov nesmierne dôležitý. Ukrajinské deti sú vychovávané k väčšiemu rešpektu, pričom Slováci si menej vážia to, čo majú. Slováci sú však viac otvorení a dokážu komunikovať navzájom a tiež s cudzincami ako starí priatelia. Avšak život mladých na Slovensku a na Ukrajine sa až tak nelíši. Radi trávia piatkové večery s priateľmi v kluboch s hlasnou hudbou a s úsmevom na tvári. Rozdiel je však napríklad v školstve, kde ukrajinskí študenti stále nosia rovnošaty, aby nebol vidieť sociálny rozdiel medzi študentmi a samozrejme rozdiel je v spôsobe známkovania, na Slovensku 1 znamená výborný výsledok a na Ukrajine je to presne naopak. Nakoľko Slováci a Ukrajinci sú mentalitou na tom podobne, nie je problém začleniť sa Ukrajincom do slovenskej spoločnosti. Uvedomujem si, že som odlišná, ale cítim sa skôr ako Slovenka. . Na záver by som dodala len to, že napriek tomu, že oba národy žijú odlišne, mohli by sme sa jeden od druhého niečo naučiť“.

Z uvedených postrehov detí vyplýva, že je pomerne jednoduché začleniť sa do detských kolektívov, najmä pre deti z jazykovo blízkych krajín.

Štátnych príslušníkov tretích krajín vnímajú obyvatelia tiež prostredníctvom športových klubov, ktoré na území mesta dlhodobo pôsobia. Je to špecifický typ migrácie, ktorý súvisí s miestnym basketbalom, volejbalom, ale aj inými športovými aktivitami. Momentálne nás v súčasnosti reprezentujú a robia dobrú reklamu mestu Prievidza kvalitní športovci zo Slovinska, Chorvátska, Srbska a USA. Taktiež vo volejbale nás reprezentujú športovci z Venezuely. Väčšinou však ide o krátkodobé pobyty, ich predĺženie závisí od situácie, v ktorej sa klub nachádza.

V kultúrnom živote má naše mesto niekoľko kultúrnych inštitúcií, ktorými sú: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi s galériou, Kultúrne a spoločenské stredisko, mestská galéria Art Point a Hornonitrianske múzeum. V meste sa konajú rôzne kultúrne aktivity napr. vianočné a veľkonočné trhy, mestské dni a banícky jarmok. Neexistuje však žiadna oficiálna organizácia migrantov, ktorá by organizovala kultúrne podujatia, alebo by inštitucionálne spájala krajanov. Zistili sme, že v roku 2013 sa v Regionálnom kultúrnom centre uskutočnilo niekoľko aktivít – v spolupráci so Spolkom Srbov žijúcich na Slovensku sa organizovalo podujatie „Deň srbského dokumentárneho filmu“, ktorý bol spojený s výstavou.

Zmapovaním situácie v našom meste ohľadom cudzincov a tiež z nášho informačného dňa „Prievidza pre všetkých“ vyplynulo, že jazyková bariéra je jediný problém pre štátnych príslušníkov tretích krajín. Jazyková bariéra im neumožňuje úplnú samostatnosť a v rámci prieskumu sme zistili, že cudzincom pri vybavovaní úradných vecí pomáhajú krajanovia, ale aj naši obyvatelia.

Základným zdrojom budúceho rozvoja cudzincov je kvalitné vzdelávanie. Vzdelanie a výchova je najlepším stimulom pre vytvorenie kvalitného života. Čo je však omnoho dôležitejšie potenciálne aj pre samosprávu, je jazykové vzdelávanie cudzincov. Ovládanie jazyka hostiteľskej krajiny je jednou z dôležitých podmienok zapojenia sa na trh práce a celkovej integrácie na lokálnej úrovni. Možnosť komunikácie s úradmi, svojim okolím, školami, ktoré navštevujú ich deti, ale aj so zamestnávateľmi, je veľmi dôležitým faktorom pre úspešný život cudzincov na našom území.

Na Slovensku však zatiaľ neexistujú kurzy slovenského jazyka, ktoré by boli financované z verejných zdrojov, alebo organizované a podporované samosprávami na Slovensku. Cudzincom tak neostáva nič iné, ako absolvovať jazykové kurzy v komerčných jazykových školách. Vzdelanie je dôležitým aspektom integrácie, podporuje sociálnu súdržnosť, poskytuje spoločný priestor pre vytváranie vzájomných vzťahov, podporuje vzájomný rešpekt a umožňuje migrantom lepšie sa uplatniť na trhu práce.

Vzdelávanie detí migrantov v ZŠ je zabezpečené prostredníctvom zriaďovateľa, ktorý požiada Okresný úrad v Trenčíne, odbor školstva o zabezpečenie financovania jazykových kurzov štátneho jazyka. Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov, ktorí vyučujú deti cudzincov, by malo podľa školského zákona odborne, organizačne, metodicky a finančne zabezpečovať Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

V súčasnosti majú dospelí cudzinci možnosť učiť sa slovenčinu on-line, prostredníctvom webovej stránky www.slova.sk. Takéto vzdelávanie je bezplatné a umožňuje získať aspoň základnú orientáciu v slovenskom jazyku pre tých, ktorí do krajiny len prichádzajú.

Ovládanie jazyka je veľmi dôležité aj v prípade, že sa migrant uchádza o udelenie štátneho občianstva SR. Je to totiž jedna z podmienok, ktoré musí migrant spĺňať (okrem mnohých ďalších, ako je napríklad dĺžka pobytu na Slovensku, bezúhonnosť, plnenie daňových, odvodových povinností, predloženie viacerých dokumentov dokladujúcich súčasný status migranta na Slovensku). Znalosti slovenského jazyka a základnú socio-kultúrnu orientáciu totiž preveruje komisia zriadená na obvodnom úrade v sídle kraja, kde cudzinec podáva žiadosť o udelenie občianstva.

Podľa nášho zistenia na Matričnom úrade v Prievidzi sú pomerne časté zmiešané manželstvá. Obyvatelia mesta manželstvá uzatvárajú nielen s príslušníkmi pochádzajúcimi z krajín EÚ, ale aj so štátnymi príslušníkmi tretích krajín. V roku 2014 bolo na Mestskom úrade v Prievidzi uzavretých 5 manželstiev so štátnymi príslušníkmi z tretích krajín, ktorých krajina pôvodu bola Nigéria, Čína, India a Brazília.

7. OPATRENIA – ČO MÔŽE UROBIŤ SAMOSPRÁVA PRE LEPŠIU INTEGRÁCIU PRÍSLUŠNÍKOV Z TRETÍCH KRAJÍN

Cudzinci, ktorí žijú na našom území spoluvytvárajú a podieľajú sa na kvalite života miestnej komunity, sú jej súčasťou, a preto mesto Prievidza vidí v migrácii potenciál pre rozvoj mesta a nie ohrozenie.

Pre ľudí, ktorí prichádzajú do nášho mesta sme navrhli nasledovné opatrenia – čo môže robiť samospráva pre lepšiu integráciu príslušníkov tretích krajín:

Opatrenie 1 – Jedenkrát ročne zrealizovať monitoring štátnych príslušníkov tretích krajín v súčinnosti s Úradom hraničnej a cudzineckej polície Policajného prezídia SR za účelom štatistického zistenia celkového počtu migrantov.

Opatrenie 2 – Zorganizovať jedenkrát ročne informačné dni na základných školách za účasti detí a rodičov štátnych príslušníkov z tretích krajín.

Opatrenie 3 – Poskytnúť priestory vhodné na výučbu slovenského jazyka pre príslušníkov tretích krajín, ktorí prejavia záujem o odstránenie jazykovej bariéry a zároveň priebežne vyhľadávať dobrovoľníkov s vhodným vzdelaním.

Opatrenie 4 - Vytvoriť databázu vlastných laických tlmočníkov.

Opatrenie 5 - Začleniť problematiku migrácie a integrácie cudzincov do dôležitých koncepčných materiálov mesta.

Opatrenie 6 – Zverejniť na web stránke mesta elektronického sprievodcu – „Samospráva pre cudzincov“ v cudzích jazykoch v spolupráci so ZMOS.

8. ZÁVER

Migrácia je prirodzeným javom a nie je možné ju nijakým spôsobom zastaviť. Rôzne krajiny sa rôznym spôsobom snažia regulovať migráciu, aby mohli migranti na území tých krajín žiť dôstojný život. Avšak umelé obmedzovanie migrácie a snaha o jej úplné zamedzenie môžu viesť k tomu, že migranti budú prichádzať do mesta nelegálne, čím sa ich situácia nepochybne ešte viac zhorší, pretože nebudú mať upravený svoj právny status a nebudú im priznané žiadne sociálne a ekonomické práva. To môže viesť k tomu, že budú pracovať v šedej alebo čiernej ekonomike, môžu byť pracovne vykorisťovaní a úplne vytlačení zo spoločnosti.

Bez zvýšeného počtu migrantov bude ubúdať obyvateľov, predovšetkým vo veku ekonomickej aktivity. Práve preto je pre mestá veľmi dôležité, aby mali vytvorené lokálne stratégie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré migrantom umožnia plnohodnotne sa zapojiť do spoločnosti. Toto zapojenie má totiž veľký vplyv aj na sociálnu súdržnosť, ktorá

je veľmi dôležitým elementom fungovania každej spoločnosti. Ak totiž spoločnosť nie je súdržná, dochádza k rôznym typom konfliktov a vylučovaniu istých skupín obyvateľstva. Mestám, ktorým sa viac-menej úspešne podarí zapojiť menšiny a migrantov do fungovania spoločnosti sa vyznačujú lepším ekonomickým vývojom, pozitívnymi sociálnymi a etnickými vzťahmi medzi obyvateľmi, a teda aj väčšou sociálnou súdržnosťou. V tomto procese zohráva dôležitú úlohu aj samospráva, pretože veľká časť integrácie migrantov sa deje práve na lokálnej úrovni. Migranti žijú v mestách a obciach, a v prípade, ak majú trvalý pobyt, stávajú sa takými istými obyvateľmi ako občania mesta Prievidza. Ich vzťahy s ostatnými obyvateľmi, zaradenie na trh práce, podmienky bývania a ostatné faktory integrácie sú veľmi dôležitými podmienkami pre život v meste Prievidza. A na všetky z nich má vplyv práve samosprávna úroveň.

V meste Prievidza sú cudzincom poskytované rovnaké príležitosti ako občanom mesta a sú plne akceptovaní prvkami spoločenstva v meste. V prípade nepriaznivej sociálnej situácie sa posudzovali, posudzujú a budú posudzovať rovnoprávne s občanmi mesta.

V závere možno konštatovať, že mesto Prievidza zostáva vplyvom migrácie málo dotknuté. Obyvatelia nášho mesta migrantov ako komunitu neregistrujú, ale vnímajú ich ako jednotlivcov, ktorí nič nepožadujú. Do života v našom meste sa zapojili úplne prirodzene a málokto o nich tuší, pretože nevyčnievajú.

Príloha č. 1

DEFINÍCIA POJMOV

Základné pojmy

Zahraničná migrácia – pohyb obyvateľstva cez hranice štátov s úmyslom usadiť sa v druhej krajine na určité obdobie. Medzinárodná organizácia pre migráciu definuje zahraničnú migráciu ako „pohyb osoby alebo skupiny osôb z jednej geografickej jednotky do druhej cez administratívnu či politickú hranicu s cieľom usadiť sa definitívne alebo prechodne na mieste inom, ako je miesto pôvodu osoby“.¹ Za migráciu sa nepovažujú tie formy pohybu obyvateľstva, ktoré sú dočasné – turistika, rekreácia, služobná cesta, náboženská púť, misia v diplomatickom zbere alebo kočovníctvo.²

Cudzinec – podľa platnej legislatívy je cudzincom každý, kto nie je štátnym občanom SR.³ Za cudzincov sa považujú osoby, ktoré žijú na území jedného štátu, pričom sú občanmi iného štátu.⁴ Hlavným kritériom je tu teda občianstvo – cudzincami sú osoby bez štátneho občianstva SR. Cudzincami sú aj občania EÚ/EHP.

Migrant – osoba, ktorá dočasne alebo trvalo mení miesto svojho pobytu z jednej časti krajiny do inej (vnútroštátna migrácia) alebo z jednej krajiny do druhej (medzinárodná, resp. zahraničná migrácia). Medzinárodným migrantom je teda osoba, ktorá sa sťahuje do inej krajiny s cieľom usadiť sa tam dočasne alebo trvalo.⁵ Do kategórie migrantov zaraďujeme aj osoby, ktoré už na území SR získali občianstvo, ale narodili sa v inej krajine.⁶ Tým sa migranti odlišujú od cudzincov. Za migrantov považujeme aj deti migrantov, ktoré sa však už narodili na území SR. Túto skupinu osôb nazývame druhá (resp. tretia, ak ide o vnúchatá migrantov) generácia migrantov.

Štátny príslušník tretej krajiny – podľa platnej legislatívy SR je štátnym príslušníkom tretej krajiny je „každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky ani občanom Únie; štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.“⁷ Treťou krajinou sa teda myslí každá krajina, ktorá je mimo priestoru EÚ/EHP. Medzi tretie krajiny patrí napríklad Ukrajina a Vietnam, ale aj Spojené štáty americké či Kanada.

Utečenec – podľa Ženevského dohovoru je utečencom každá osoba, „ktorá sa následkom oprávnenej obavy pred prenasledovaním z dôvodov rasových, náboženských, národnostných, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo i zastávania určitých politických názorov ocitne mimo svojej krajiny a nie je schopná prijať, alebo vzhľadom k uvedeným obavám odmieta prijať ochranu svojej vlasti. To isté platí pre osobu bez štátnej príslušnosti nachádzajúcu sa o krajiny svojho doterajšieho pobytu a ktorá sa vzhľadom k uvedeným obavám do nej nechce alebo nemôže vrátiť.“⁸

¹ IOM (2003) World Migration 2003: Managing Migration – Challenges and Responses for People on the Move. Ženeva: Medzinárodná organizácia pre migráciu.

² UNO (1998) Recommendations on Statistics of International Migration – Revision 1. New York: Department of Economic and Social Affairs, Organizácia spojených národov.

³ §2 ods. 2 zákona č. 404/2011 Zb. o pobyte cudzincov

⁴ Bollafi, G., Bracelnti, R., Braham, P., Gindro, S. (2009) Dictionary of Race, Ethnicity & Culture. London: Sage Publications.

⁵ Ibid.

⁶ Hlinčiková, M., Chudžíková, A., Gallová Kriglerová, E., Sekulová, M. (2014) Migranti v meste: prítomní a (ne)viditeľní. Bratislava: IVO/CVEK.

⁷ §2 ods. 4 zákona č. 404/2011 Zb. o pobyte cudzincov

⁸ UNHCR (1992) Kritériá a postupy pri udeľovaní statusu utečenca podľa Konvencie z r. 1951 a podľa Protokolu z r. 1967 o postavení utečencov. Bratislava: Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov.

TYPY POBYTOV

- **Prechodný** – je pobyt na určitý čas, ktorý oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny zdržiavať sa na území SR po dobu, na ktorú im bol pobyt udelený. Prechodný pobyt sa vždy viaže na konkrétny účel, ktorým môže byť napríklad zamestnanie, podnikanie, štúdium, zlúčenie rodiny, šport, umelecká činnosť, lektorská a vedecká činnosť a pod. Po uplynutí doby platnosti prechodného pobytu musí štátny príslušník tretej krajiny požiadať o jeho predĺženie.⁹
- **Trvalý** – trvalý pobyt oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny zdržiavať sa, vycestovať a opätovne vstupovať na územie Slovenskej republiky v čase, na ktorý mu bol policajným útvarom udelený. Trvalý pobyt sa udeľuje na 5 rokov, na neobmedzený čas alebo môže byť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom.¹⁰ Trvalý pobyt na päť rokov umožňuje štátnemu príslušníkovi tretej krajiny prístup k sociálnym benefítom, zdravotnému zabezpečeniu či politickej participácii (v prípade komunálnych volieb).¹¹
- **Tolerovaný pobyt** – je typom prechodného pobytu, ktorý sa udeľuje na 180 dní za účelom riešenia špecifickej situácie, v ktorej sa cudzinec ocitne počas svojho pobytu na území SR. Tolerovaný pobyt sa udeľuje maloletým cudzincom, ktorí sú nájdení na území SR, ale aj obetiam obchodovania s ľuďmi a pracovného vykorisťovania. Tento typ pobytu možno udeliť aj na účely rešpektovania súkromného a rodinného života, a to vtedy, ak žiadateľ nie je držiteľom platného cestovného dokladu a hodnoverne preukáže svoju totožnosť iným spôsobom. Tolerovaný pobyt možno opakovane predĺžiť na dobu ďalších 180 dní.¹²
- **Obvyklý pobyt** – je pojmom, ktorý sa používa najmä v štatistických analýzach. Ide o miesto, kde osoba bežne trávi voľný čas, a to bez ohľadu na dočasnú neprítomnosť z dôvodu rekreácie, prázdnin, návštev, obchodných ciest, zdravotného ošetrenia alebo náboženských pútí. Tento pobyt pritom trvá alebo sa očakáva, že bude trvať najmenej 12 mesiacov.¹³
- **Modrá karta** – typ prechodného pobytu, ktorý oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny vstúpiť, zdržiavať sa, pracovať na území Slovenskej republiky, vycestovať z územia Slovenskej republiky a opätovne vstúpiť na územie Slovenskej republiky v čase, na aký mu bola policajným útvarom vydaná. Modrá karta sa vydáva na účel vysokokvalifikovaného zamestnania na tri roky alebo po dobu trvania zamestnania.¹⁴

Medzinárodná ochrana – zahŕňa opatrenia na ochranu tzv. humanitárnych migrantov, teda takých, ktorí svoje krajiny opúšťajú z donútenia (nútená migrácia). Medzinárodnou ochranou je azyl a doplnková ochrana.

- **Azyl** – je typom medzinárodnej ochrany. Ide o typ trvalého pobytu, ktorého udelenie upravuje zákon č. 480/2002 Zb. o azyle. Žiadateľom o azyl sa rozumie osoba, ktorá sa vysťahuje do cudzej krajiny z dôvodu ohrozenia života, mučenia či krutého, ponižujúceho alebo neľudského zaobchádzania alebo ak je vystavená vážnym formám diskriminácie (napr. sú

⁹ §20 zákona č. 404/2011 Zb. o pobyte cudzincov

¹⁰ §42 zákona č. 404/2011 Zb. o pobyte cudzincov.

¹¹ Hlinčíková, M., Chudžíková, A., Gallová Kriglerová, E., Sekulová, M. (2014) Migranti v meste: prítomní a (ne)viditeľní. Bratislava: IVO/CVEK.

¹² §58 – 61 zákona č. 404/2011 Zb. o pobyte cudzincov

¹³ Katerinková, M. a kol. (2013) Zahraničné sťahovanie a cudzinci v Slovenskej republike v roku 2012.

Bratislava: Štatistický úrad SR.

¹⁴ §37 zákona č. 404/2011 Zb. o pobyte cudzincov

pozbavené občianstva, je im odopretá základná zdravotná starostlivosť a pod.).¹⁵ Udeľuje sa žiadateľovi, ktorý má v krajine pôvodu

- opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov,
- z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu,
- ak je žiadateľ prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

Azyl možno udeliť aj z humanitných dôvodov, avšak na tento druh azylu nie je právny nárok.¹⁶ Po udelení azylu sa osoba stáva azylantom. Tento pojem je významovo ekvivalentný pojmu utečenec, ktorý sa používa v medzinárodnom práve, avšak slovenský právny poriadok ho nepoužíva.¹⁷

- **Doplnková ochrana** – je typom medzinárodnej ochrany, ktorá oprávňuje jej držiteľa legálne sa zdržiavať na území SR po dobu jedného roka. Na základe opodstatnených dôvodov ju možno predĺžiť o ďalší rok. Doplnková ochrana sa udeľuje, ak sa neudelí azyl, avšak existujú vážne dôvody domnievať sa, že žiadateľ by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia. Vážnym bezpráviom sa pritom rozumie uloženie trestu smrti alebo jeho výkon, mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.¹⁸

Integrácia – definícia integrácie migrantov je pomerne nejasným pojmom, resp. sa rôzne interpretuje. Podľa Integračnej politiky SR¹⁹ je integrácia obojstranným procesom vzájomného uznania a rešpektovania majoritnej spoločnosti a cudzincov. Z pohľadu migrantov ide o procesy osvojovania si práv a povinností, budovania sociálnych sietí v rámci prijímajúcej spoločnosti a formovanie pocitu spolupatričnosti a prínaležania k prijímajúcej spoločnosti. Z hľadiska väčšinovej spoločnosti integrácia migrantov predstavuje procesy jej inštitucionálneho nastavenia (napr. prijímanie verejných politík v tejto oblasti), zabezpečenie rovnosti príležitostí v prístupe k všetkým štruktúram spoločnosti, ale aj akceptovanie kultúrnych odlišností migrantov.²⁰ Integrácia prebieha na mnohých úrovniach spoločenského života a môže byť ovplyvňovaná všeobecnými (resp. mainstreamovými) nástrojmi integrácie (napr. nastavenie vzdelávacieho systému alebo systému poskytovania zdravotnej starostlivosti) alebo špecifickými integračnými politikami (napr. vytváranie migračných informačných centier, antidiskriminačné opatrenia a pod.).²¹

¹⁵ CVEK (2012) Integrácia migrantov na lokálnej úrovni 2. Bratislava: CVEK. Dostupné na: http://cvek.sk/uploaded/files/integracia_bulletin_2.pdf.

¹⁶ Pozri <http://www.minv.sk/?formy-medzinarodnej-ochrany>.

¹⁷ CVEK (2012) Integrácia migrantov na lokálnej úrovni 2. Bratislava: CVEK. Dostupné na: http://cvek.sk/uploaded/files/integracia_bulletin_2.pdf.

¹⁸ Pozri <http://www.minv.sk/?formy-medzinarodnej-ochrany>

¹⁹ Integračná politika Slovenskej republiky, schválená uznesením vlády č. 45/2014. Dostupná na: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/vlastny-material-integracna-politika-januar-2014.pdf>.

²⁰ Bosswick, W., Heckmann, F. (2006) Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

²¹ Tollarová, B (2006). Integrace cizinců v Česku. Biograf, 39, s 23-52.

Príloha č. 2

LEGISLATÍVA UPRAVUJÚCA POSTAVENIE ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN

Najdôležitejším zákonom upravujúcim situáciu cudzincov je **Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov** v znení neskorších predpisov. Tento zákon upravuje predovšetkým podmienky vstupu cudzincov na územie Slovenska a podmienky na povolenie na pobyt. Zároveň upravuje kontrolu ich pobytu a pôsobnosť rôznych orgánov verejnej správy. Definuje, kto sa rozumie pod pojmom „cudzinec“ a aké rôzne kategórie cudzincov naša legislatíva rozoznáva. Pre účely tejto metodiky je dôležité, že zákon špecificky upravuje aj okolnosti pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín.

Kompetencie samospráv vo vzťahu k cudzincom upravuje Zákon č. 369/1990 Zb. o **obecnom zriadení** v znení neskorších predpisov a zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov. Na základe zákona a č. 369/1990 Zb. obce a mestá vykonávajú svoju činnosť a kompetencie vo vzťahu k svojim obyvateľom, medzi ktorých patria aj cudzinci, pokiaľ majú na území mesta udelené povolenie na prechodný alebo trvalý pobyt podľa zákona o pobyte cudzincov. To znamená, že mestá a obce by mali svoje kompetencie vykonávať rovnako voči všetkým svojim obyvateľom, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.

Niektoré oblasti výkonu kompetencií miest a obcí sú však v prípade cudzích štátnych príslušníkov upravené ďalšími právnymi predpismi:

Volebné právo cudzincov je upravené predovšetkým Zákonom č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov. Tento zákon umožňuje cudzincom s trvalým pobytom na území SR voliť a byť volený do orgánov samosprávy obcí. Zároveň majú právo voliť a byť volení aj do samosprávnych orgánov vyšších územných celkov (na základe Zákona č. 303/2001 Z. z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov v znení neskorších predpisov). Cudzinci však nemajú právo voliť v parlamentných, prezidentských voľbách a ani voľbách do Európskeho parlamentu, pokiaľ nemajú občianstvo iného členského štátu Európskej únie.

Oblasť vzdelávania vo vzťahu k cudzincom upravujú predovšetkým Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov a Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Prvý uvedený definuje, čo sa rozumie pod vzdelávaním cudzincov a ako Slovenská republika toto vzdelávanie upravuje. Zákon o školskej samospráve zas vymedzuje kompetencie jednotlivých orgánov štátnej správy a samosprávy v oblasti vzdelávania, pričom obce ako zriaďovatelia (predovšetkým) základných škôl majú aj kompetencie, ktoré umožňujú aktívny prístup k téme vzdelávania detí cudzincov alebo jazykového vzdelávania.

Pre oblasť **bývania** sú na samosprávnej úrovni relevantné tri zákony, ktorým sa podrobnejšie venujeme v kapitole „Bývanie“. Je to predovšetkým zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), ktorý vytvára pre samosprávy priestor zohľadňovať situáciu migrantov a potrebu ich integrácie v procese územného plánovania. Ďalšími dvoma relevantnými legislatívnymi normami sú zákon č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde bytového rozvoja č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní.

Zamestnávanie cudzincov sa na Slovensku riadi predovšetkým nasledujúcimi právnymi normami, a to zákonom č. 311/2011 Z. z. Zákonník práce, zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a zákonom č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov. Pre oblasť zamestnanosti je tiež dôležitý zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a o nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení ktorých predpisov.

Podnikanie cudzincov na Slovensku upravujú predovšetkým nasledujúce právne normy: zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník a zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov. Kompetencie v tejto oblasti majú predovšetkým **obvodné úrady**, ktoré vydávajú živnostenské listy, **obchodný register**, **daňové úrady**, atď. V oblasti podnikania cudzincov má od januára 2012 významnú kompetenciu **Ministerstvo hospodárstva SR**, ktoré sa vyjadruje k podnikateľským zámerom cudzincov na území SR a za týmto účelom komunikuje **so samosprávou obcí**, alebo v meste, kde sa chystá cudzinec podnikat'.

V oblasti sociálneho zabezpečenia sú pre cudzincov relevantné všetky zákony, ktoré sa týkajú troch základných pilierov sociálnej politiky, to znamená **sociálne poistenie, štátna podpora a sociálna pomoc**. Pre sociálne poistenie je dôležitý Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Štátnu podporu reprezentujú predovšetkým zákony o prídavku na dieťa (zákon č. 600/2003 Z. z.), o rodičovskom príspevku (zákon č. 571/2009 Z. z.), o príspevku pri narodení dieťaťa (zákon č. 383/2013 Z. z.) a zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Všetky tieto zákony upravujú nároky na určité peňažné príspevky štátu v prípade určitých životných udalostí.

Poslednou oblasťou je **sociálna pomoc**, v rámci ktorej štát poskytuje podporu v prípade ťažkej sociálnej situácie, kedy sa človek ocitne v hmotnej núdzi. Tieto príspevky sú legislatívne upravené v zákone č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Príloha č. 3

ZDROJE ČERPANIA INFORMÁCIÍ

1. Zákon č. 303/2001 Z. z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov v znení neskorších predpisov
2. Zákon č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávnych obcí v znení neskorších predpisov
3. Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov
6. Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov
8. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prievidza 2007 – 2013. Dostupné na: <http://www.prievidza.sk/>
9. Integrovaná politika Slovenskej republiky. (2014) Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.
10. Hlinčíková, M. – Chudžíková, A. – Gallová Kriglerová, E. – Sekulová, M. 2014 : Migranti v meste: Prítomní a (ne)viditeľní
11. Gažovičová, T. 2011: Vzdelávanie detí cudzincov na Slovensku
12. Gallová Kriglerová, E. – Chudžíková, A. – Kadlečíková, J. 2014: Vzdelávací program BUK – Metodický materiál o integrácii štátnych príslušníkov tretích krajín na lokálnej úrovni
13. Divinský, B. 2005: Zahraničná migrácia v Slovenskej republike – stav, trendy, spoločenské súvislosti.
14. Koncepcia integrácie cudzincov v Slovenskej republike, 2009.
15. www.statistics.sk
16. www.prievidza.sk
17. www.minv.sk